

Det enkle, det viktige og det vanskelige språket

SPRÅK ER NOE AV det enkleste, viktigste og vanskeligste vi holder på med. Enkelt fordi vi snakker oss gjennom dagene våre uten altfor store misforståelser. Viktig fordi språket gir oss mulighet til å høre til i fellesskap der vi kan etablere og vedlikeholde relasjoner. Vanskelig fordi språk også kan være et maktmiddel egnet til å beskrive, definere og fastholde mennesker i underordnede posisjoner.

Barnevernet er fullt av ord, av snakk og tekst. Fra de små samtalene på jobben via formelle dokumenter til fagtekster, som blant annet finnes i dette tidsskiftet. Hvilke ord og hvilket språk som får dominere i barnevernet, må vi hele tiden ha oppe til kritisk diskusjon. For språk er ikke utelukkende beskrivelser. Språk skaper også virkelighet. Dette er ikke et temanummer om språk. Likevel er viktige språklige aspekter tematisert i flere av artiklene. Som disse:

Hvilken betydning kan det få at mentalisering har fått status som nøkkelbegrep, for ikke å si motebegrep, i barnevernet? Spørsmålet drøftes i Per Lorentzens artikkel *Mentalisering – en fenomenologisk kritikk*. Er det uproblematisk, spør han,

hvis språklige uttryksmåter med utspring i mentaliseringsteorien tas bokstavelig, dvs. som

uttrykk for at foreldre faktisk har mangelfulle evner eller kompetanser – nærmest en personlig mangel eller defekt?

Distinksjonen mellom begrepene evne og kompetanse er interessant. Mens evne viser til noe man har eller ikke har, er kompetanse noen man kan oppøve. Vurderes foreldres omsorgsevne eller omsorgskompetanse? Etterspørres foreldres omsorgsevne eller omsorgskompetanse?

Også stillhet kan være spekket av uhørbart språk. I sin artikkel *Da skjønte jeg at nå smeller det snart* viser Agnete Bersvendsen og Mona-Iren Hauge blant annet hvordan barn og voksne taust kan forhandle frem kontrakter i forsøk på å normalisere situasjonen etter voldsepisoder:

Det var ikke noe de hadde avtalt eller snakket om på forhånd, men en underforstått kontrakt som var gjensidig for Sebastian, faren, moren og søsknene.

Kommunikasjon i sosiale medier har sine egne særegne muligheter og utfordringer. Hvordan kan slik kontakt endre forutsetningene om avtafefestet samvær mellom foreldre og barn? Hvordan erfarer, håndterer og forholder henholdsvis barn, foreldre, fosterforeldre og saksbehandlere seg til

Reidun Follesø
redaktør

denne kontaktformen? Spørsmålene drøftes i Hilde Anette Aamodt og Svein Mossiges artikkel *Kontakt på sosiale medier mellom foreldre og barn under offentlig omsorg*. Her viser de blant annet hvordan kontakten gir mulighet både for ro og for uro.

Sosiale medier er også en arena for mobbing og trakassering. Digital mobbing skiller seg fra annen mobbing blant annet ved at mobberen kan være anonym og den potensielle tilskuerskare stor, noe som igjen kan medføre økt maktubalanse mellom den som mobber, og den som blir mobbet. I sin artikkel *Mobbing, digital mobbing og psykisk helse hos barn og unge i Tromsø* drøfter Steinar Thorvaldsen, Bodil Bakkeland Westgren, Gunstein Egeberg og John A. Rønning sammenhenger mellom psykiske vansker og ulike former for mobbing og trakassering. Psykiske helsetjenester er for øvrig også tema for Aurora Bratterud Helgesen, Tora Standal-Knutsen, Marit Larsen og Stine Lehmanns artikkel *Fosterbarns kontakt med psykiske helsetjenester – hvem får hjelp, og hvorfor?*, der de spør hvor mange fosterbarn som har vært i kontakt med Psykisk helsevern for barn og unge (PHBU) og/eller Pedagogisk Psykologisk Tjeneste (PPT), samt hva som kjennetegner fosterbarna som har kontakt med disse tjenestene.

Barnevernet er kanskje en av de mest grunnleggende moralske institusjonene vi har i samfunnet, hevder Kjetil Ostling og Beate Jelstad Løvaas. I deres artikkel *I hvilken grad er det samsvar mellom ledernes verdier og deres persepsjon av organisasjonens og*

myndighetenes verdier? undersøker de hvilke verdier barnevernledere vektlegger i egen organisasjon, og hvilke verdier de oppfatter som sentrale i øvrige organisasjoner og hos barnevernets myndigheter. Er det samsvar eller spenninger mellom disse, og hvilken betydning kan det i så fall få?

En barneverninstitusjon er både et midlertidig hjem for barn og unge og en arbeidsplass. Flere voksne arbeider i skift, og samkjøring av uformelle regler kan være en utfordring. Forhandling av regler – så vel formelle som uformelle – er en viktig del av de unges hverdag. Er de voksne samstemte? Er de uenige med hverandre? Hvordan kommer dette i så fall til syne, og hvilken betydning kan det få for de unge? I sin artikkel *Skiftende regler og praksiser i omsorgsmiljøet i en barneverninstitusjon – betydninger for ungdommenes opplevde trygghet og trivsel* drøfter Gro Ulset hvordan skiftende uformelle regler og praksiser kan forstås i lys av ungdommenes trygghet og trivsel.

Aina Aune Kane drøfter i sin artikkel *Forsvarlighetskravet i barneverntjenester* hvordan en slik forsvarlighet kan fremmes gjennom lovgivning og tjenesteutøvelse. Kan avklaringer og presiseringer i helselovgivningens forsvarlighetskrav bidra til også å fremme forsvarlighet i barneverntjenester?

Jeg inviterer dere til kritisk lesing av alle tekstene på leting etter kunnskap og innsikt – gjerne med en (etter)tanke om hva språk kan gjøre.

God lesning!

Reidun Follesø